

شلوک فریدی

سوال نمبر ۰۱

بابا فرید نے اخلاقیات نوں جیون دی کجی قرار دتا اے
کھل کے بیان کرو۔

جواب

• تعارف:

بابا فرید الدین گنج شکر (۱۲۸۵ء-۱۱۸۸ء) پنجابی زبان دے
مڈھلے شاعر تھن۔ بابا فرید نے صرف پنجابی زبان دے شاعر سن بلکہ
آپ اپنے ویلے دے نیک پاک درویش عالم دین تھے صوفی بزرگ
سن اپنا اپنی زندگی دا مقصد اللہ سوچنے دے پیغام دا پرچار کرنا
سمجھیا۔ بابا فرید عام فہم تے سادہ ترین پنجابی زبان وچ شاعری
کر کے عام لوکاں نوں اللہ دا پیغام پہنچایا۔ دتا اپنا دی بات وچ
اک ربی کشش تے سچ دی طاقت ہندی سی۔ آپ دا کلام لوکاں
دے دل تے اثر رکھدا سی۔ بابا فرید دی وجہ توں ڈھیروں ڈھیر لوک
مسلمان ہوئے۔

بابا فرید نے شاعری نوں اپنے صوفیائی خیالات
دے پرچار دا ذریعہ بنایا۔ اوہناں دی شاعری وچ اسلام دی
تبلیغ دارنگ تے اخلاقیات دا بھرواں درس موجود اے اوہناں
نے اخلاقیات نوں انسانی جیون دی کجی قرار دتا اے۔ بابا فرید دا
اصل ناں مسعود سی۔ فرید الدین تے گنج شکر اوہناں دے القاب سن۔

ملتان دے پیرے قصبے کو کھیوال وچ پیدا ہون والے بابا فرید نے اپنی مدد علی
 تعلیم اپنی ماں، قرسم بی بی، کولوں حاصل کیتی۔ مولوی منگلج الدین
 کولوں قرآن، تفسیر تہ فقہ دا علم حاصل کیتا۔ حضرت خواجہ مختیار
 کاکئی دے مرید ہون کے چشتیہ سلسلے وچ شامل ہوئے۔

• بابا فریدی شاعری دی فنی خوبیاں:

بابا فریدی شاعری سنن والے زیادہ لوک سادہ تے ان
 پڑھ سن۔ اسی وجہ توں عربی تے فارسی جاسن دے باوجود آپ دا زیادہ
 تر کلام آسان پنجابی زبان وچ اے۔ بابا جی نے اپنی شاعری وچ
 عام فہم تے سادہ علامت، تشبیہاں تے استعاریاں نوں استعمال
 کردے ہوئے لوکاں نوں اپنی گل سمجھائی۔ بابا فرید نے اپنا کلام
 شلوک صنف اچ لکھیا **حوالا بخش کشتہ** اپنی کتاب پنجابی شاعراں
 دا تذکرہ اچ شلوک بارے ایہ لکھدے نیں:

اصل لفظ اے شہ لوک: بادشاہ دی دنیا۔
 کلام الملک۔ مطلب ایہ کہ اک خیال نوں
 سنگوچ کے تھوڑے چھ لفظاں وچ بیان کرنا
 اے دو مہرے دی وی ہن تے ودھ وی۔

صوفی تصوف دی دنیا دے باو شاہ ہند نے اسی لٹے ایہناں دے کلام نوں شلوک یعنی داو شایاں
 دی زبان آکھیا گیا اے بابا فرید دے شلوک سکھ مذہب دے گرو نانک
 نے اپنی مذہبی کتاب گرنہ صاحب وچ وی لکھے گور گرنہ صاحب وچوں
^{سکھ} ^{توں} ^{بیلے} ^{جیسی} ^{رام} ^{مشتاق} نے بابا فرید دے شلوکاں نوں وکھری کتاب
شلوک فریدی دے ناں توں گور مکی وچ چھپوایا سی۔ محمد آصف خاں
 دا کلام "آکھیا بابا فرید نے" اک معیاری تے مستند کلام منیا جاندا
 اے

• بابا فریدی شاعری و افکری و بیروا:

بابا فرید اپنی شاعری و بیروا اخلاقیات دا بھرواں
درس دیندے نیں۔ بابا فرید پنجابی ادب دی نینہ رکھن والے اک
عظیم صوفی، عبادت گزار، عالم فاضل تے روحانی مرشد ہون دے
نال نال اک بہت وڈے اخلاقی شاعر سن۔ آپ دا کلام اسلام دی
تبلیغ تے اخلاقیات دے پیر چار کرن والا ہے، مثال کلام اے۔

بابا فریدی شاعری و بیروا اخلاقی
شاعری دے اہم موضوعات و بیروا عجزی و انلساری، قناعت پسندی،

السان دوستی، ذات دی نفی، برداشت تے حسن سلوک تے سچائی دا
پیر چار شامل نیں۔

1۔ عجزی و انلساری دا درس:

سید سرفراز احمد شاہ اپنی کتاب 'کچھ فقیر' و بیروا لکھدے
نیں کہ دو چھ ماناں دے رب دی بادشاہیت و بیروا کسی چیز دی تھی نہیں
نہیں اے سواٹے اک چیز توں، اوہ اے عجزی اللہ پاک دی ذات
عجزی تو پاک اے اسی لے اللہ پاک توں اپنے بندے و بیروا عجزی
بہت پسند اے اللہ کریم توں اوہ لوک بہت عزیز نیں جیسے
اپنے آپ توں جھکا کے تے عجز بن کے ہے۔ بابا فریدی
بہت عجزی تے انلساری رکھن والے بزرگ سن۔ اوہناں دا اصول سی کہ
اوہ پیر آون والے بیروا اپنے لوں اٹھ کے ملدے تے اوس دا استقبال کردے
اوس توں پہلے بیٹھا کے فیر آپ بیٹھدے سن۔ بابا جی اپنی شلوکاں و بیروا
عجزی تے انلساری آدرس دیندے نیں۔

فریدا میں توں مارا کے منج کر نکلی کر کے گڈا
بھرے خزانے اب دے جو بھاوے سو گڈا

یعنی انسان فوں چاہی دا اے کہ اپنے من یعنی غمور تے تکر فوں منج دی طرح
کٹ کے باریک کرے تے اپنے اندر عاجزی تے افساری پیدا کرے۔ اللہ
یاں اپنے عاجز تے افسار بندیاں فوں اپنے بھرے خزانیاں و جوں
بیت کج نواز دا اے۔ البسراں اک ہور شلوک وچ بابا جی فرماندے
نیں:

فریدا ایسا ہوو، جیسے کلہ مسیت
پیراں بیٹھ تھائی بیٹھ، کدی نہ چھوڑے پریت

2. سچائی دا پرچار:

بابا جی نے اپنی شاعری دے وچ بیت سادہ لفظاں
وچ لوکاں تک اخلاقیات دا سینھا پہنچایا اے۔ بابا جی نے بندھاں دے
ان پرہ تے سادہ لوکاں فوں نیکی دا درس دتا۔ اسی طرح بابا جی نے
سچ بولن و الیاں فوں نیک، آکھیا۔ بابا فرید شکر سچ اپنی اک شلوک
وچ لکھدے ہیں۔

بولیے سچ دھرم جھوٹا نہ بولیے
جو گد سے واٹ سر پیراں جو لئیے

ایس دا مقصد اے پٹی انسان فوں ہمیشہ سچ بولنا چاہیو جا پیرا اے
سچ دے مذہب فوں اپنا نا چاہیو اے۔ تے پیرا اپنے مریداں فوں جو گد سدا
اے، اوں فوں فوراً اپنا نا چاہیو دا اے۔

3. قناعت پسندی دی تلقین:

اللہ تعالیٰ دی سچ ذات بندے فوں جو دتا اے، اوں تے
صبر تے شکر نال زندگی گزارن فوں قناعت آکھی دا اے۔ اپنی قسمت تے

اتے صاحبہ تے شاکر دینا جا چسے۔ انسان نوں جو مل جائے او پدے اتے اکتفا
کرتا تے کوئی گلہ شکوہ نہ کرنا قناعت بستی اے۔ آج دے معاشرے وچ
الٹی، بھوس تے حسد دے خاتمے لے لئی اے ضروری اے کہ لوکاں نوں
قناعت بستی دادرس دتا جائے۔ بابا فرید نوں جوں مخفے نذرانے پیش کیتے جانے
سن، اوہ کول نہیں رکھدے سن۔ سکوں لوکاں وچ ونڈ دیندے سن۔
بابا جی نے بہت سادہ زندگی گزاری، سکی روٹی پانی وچ بھگو کہ کھا لندے
سن تے کھرد دا لباس پاؤندے سن۔ بابا فرید فرماؤندے ہیں:

رکھی سکا رکھا کے ، ٹھنڈا پانی پی
فرید اوکھ برائی چھوڑی ، نہ ترسائیں جی

۴. ذات دی نفی کرن دی مت :

بابا فرید اپنے کلام وچ لہر تھاں تے اپنے آپ نوں مخاطب
کر کے گل کر دے ہیں۔ بابا جی ہر شکوک وچ 'فرید' آٹھ کے اپنے آپ
نوں نصیحت کر دے ہیں۔ اے نصیحت کرن دا اک بہت کمال طریقہ
اے جس دے ذریعے دوجے لوک براوی نہیں مناندے و تے گل سمجھ
وی جان دے نہیں

Teacher's Signature _____